

Sabina Kubiciel-Lodzińska

Politechnika Opolska

STUDENCI ZAGRANICZNI W POLSCE – ICH OBECNOŚĆ NA RYNKU PRACY ORAZ WYDATKI (NA PODSTAWIE BADAŃ Z WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO)

Wprowadzenie

Coraz liczniejsza grupa polskich uczelni wyższych stara się o pozyskanie studentów zagranicznych, głównie pochodzących ze Wschodu. Prowadzone są kampanie promujące naukę w Polsce¹ oraz zachęcające obcokrajowców do przyjazdu na nasze uczelnie. Od 2005 r. działa ogólnopolski program utworzony przez 40 uczelni w Polsce, mający zachęcać obcokrajowców do studiowania w naszym kraju i promować polskie szkoły wyższe na świecie. Od momentu jego uruchomienia liczba studiujących w naszym kraju obcokrajowców wzrosła o 30%². Zainteresowanie zagranicznymi studentami wynika głównie z niekorzystnych dla polskich uczelni prognoz dotyczących zmniejszania się liczby potencjalnych studentów. Dotychczas nie wykorzystywały potencjału, jakim są studenci zagraniczni, a Polska ma jeden z najniższych odsetków studentów obcokrajowców. W 2012 r. na polskich uczelniach studiowało nieco ponad 24 tys. obcokrajowców i stanowili 1,11% ogółu studentów. To znacznie mniej niż w Czechach, na Węgrzech, Litwie, Łotwie, a nawet Rumunii i Bułgarii. Według OECD, Polska zajmuje pod tym względem przedostatnie miejsce, przed Chile. Dla porównania w krajach przodujących w imigracjach edukacyjnych udział studentów zagranicznych wynosi 10%-15%, średnia UE to ponad 7%, a OECD to ok. 6%³. Zjawisko mobilności studentów jest tym bardziej istotne, że nierząd-

¹ M.in. poprzez stronę internetową „Study in Poland”.

² Chodzi o program „Study in Poland”; B. Siwinska: The Problems of Internationalization in Poland. „International Higher Education” 2009, No. 55, s. 12-13, http://www.bc.edu/content/dam/files/research_sites/cihe/pdf/IHEpdfs/ihe55.pdf [25.07.2013].

³ Raport „Studenci zagraniczni w Polsce 2012”, s. 1, http://www.studyinpoland.pl/konsorcjum/pdf/oraporcie_atudy_in_poland2012.pdf [19.07.2013].

ko poprzedza migrację wykwalifikowanych pracowników, a grupa ta staje się dla krajów przyjmujących coraz cenniejsza. Dla przykładu w Australii od 1999 r. studenci nie muszą wyjeżdżać z kraju po zakończeniu nauki, a mogą starać się o status imigranta już w trakcie pobytu. Japonia, Chiny i Korea wręcz rywalizują o zagranicznych studentów⁴.

Celem artykułu jest prezentacja wybranych wyników badania, które zostało przeprowadzone na uczelniach województwa opolskiego wśród studiujących na nich cudzoziemców. Rozpoczęto od syntetycznego zaprezentowania warunków formalnoprawnych umożliwiających obcokrajowcom podejmowanie studiów i pracy w Polsce. Następnie omówiono zastosowaną metodę badawczą. W kolejnej części tekstu przedstawiono wybrane wyniki badań odnoszące się do wydatków obcokrajowców oraz podejmowania przez nich pracy w Polsce. Zagadnienie związane ze znalezieniem zatrudnienia przez zagranicznych studentów uznano za kluczowe podczas podejmowania decyzji o ich ewentualnym osiedleniu się w Polsce. Doświadczenia innych krajów pokazują, że pozostanie w kraju imigracji ma ścisły związek z szansami na znalezienie pracy⁵.

1. Warunki formalnoprawne umożliwiające studentom-obcokrajowcom podejmowanie nauki i legalnej pracy w Polsce⁶

Zasady podejmowania przez cudzoziemców studiów w Polsce reguluje Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁷. Zgodnie z nią, zagranicznych studentów należy podzielić na dwie grupy: osoby podejmujące studia na zasadach obowiązujących obywateli polskich (studia dla nich są bezpłatne) oraz według reguł innych niż obowiązujące obywateli polskich (kształcą się na zasadach odpłatności). Kształcenie na zasadach obowiązujących obywateli polskich podjąć mogą:

1. „cudzoziemcy, którym udzielono zezwolenia na osiedlenie się;
2. cudzoziemcy posiadający status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej;
3. cudzoziemcy korzystający z ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

⁴ S. Castles, M.J. Miller: *Migracje we współczesnym świecie*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011, s. 180.

⁵ *Ibid.*, s. 24.

⁶ Stan na dzień 31.07.2013 r.

⁷ Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.

4. pracownicy migrujący, będący obywatelami państwa członkowskiego Unii Europejskiej (UE), Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, a także członkowie ich rodzin, jeżeli mieszkają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

5. cudzoziemcy, którym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielono zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich;

6. cudzoziemcy, którym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielono zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony⁸;

7. cudzoziemcy, którym udzielono ochrony uzupełniającej na terytorium RP;

8. obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu EFTA – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej i członkowie ich rodzin, posiadający prawo stałego pobytu⁹;

9. posiadacze ważnej Karty Polaka¹⁰.

Ponadto Ustawa przewiduje, że „(...) obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i członkowie ich rodzin oraz osoby, posiadające środki finansowe niezbędne do pokrycia kosztów utrzymania podczas studiów, mogą podejmować i odbywać studia na zasadach obowiązujących obywateli polskich”¹¹.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 września 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podejmowania i odbywania przez cudzoziemców studiów i szkoleń oraz ich uczestniczenia w badaniach naukowych i pracach rozwojowych¹², dotyczące m.in. wysokości opłat, jakie na uczelniach publicznych muszą wnieść zagraniczni studenci pozostawia je z kolei w gestii rektora danej uczelni¹³.

Podejmowanie pracy przez zagranicznych studentów reguluje m.in. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na te-

⁸ W związku z okolicznością, o której mowa w art. 53, ust. 1, pkt 7, 13 i 14 Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach. Dz. U. Nr 128, poz. 1175 ze zm., czyli przybyli w celu połączenia z rodziną lub są osobami posiadającymi zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE wydane przez inne państwo członkowskie UE lub członkami rodzin takich cudzoziemców.

⁹ Art. 43, ust. 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r.

¹⁰ Art. 43, ust. 5a Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r.

¹¹ Art. 43, ust. 5 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r.

¹² Dz.U. 2009, nr 176, poz. 1365.

¹³ Na opolskich uczelniach wysokość czesnego za studia dzienne dla zagranicznych studentów jest kwotą odpowiadającą czesnemu na studiach zaocznych pobieranych na danym kierunku.

rytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę¹⁴. Zgodnie z nim zatrudnienie na uproszczonych zasadach mogą podejmować:

- a) studenci studiów stacjonarnych (w miesiącach: lipiec, sierpień i wrzesień);
- b) studenci, którzy wykonują pracę w ramach odbywania staży zawodowych, do których odbywania kierują organizacje będące członkami międzynarodowych zrzeszeń studentów;
- c) studenci, którzy wykonują pracę w ramach współpracy publicznych służb zatrudnienia i ich zagranicznych partnerów;
- d) absolwenci stacjonarnych studiów wyższych lub stacjonarnych studiów doktoranckich na polskich uczelniach lub w instytutach;

Ponadto zgodnie z Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁵ zezwolenia na pracę nie muszą mieć:

- a) studenci posiadający zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony,
- b) studenci posiadający Kartę Polaka.

Z posiadania zezwolenia na pracę są także zwolnione osoby pochodzące z państw należących do UE i mogą one podejmować zatrudnienie na tych samych zasadach co Polacy.

2. Przebieg badań oraz charakterystyka respondentów

Badaniami objęto cudzoziemców kształcących się na studiach licencjackich lub magisterskich trwających pełen cykl, tj. 3 lata w przypadku studiów licencjackich lub 2 lata w przypadku studiów magisterskich. Nie dotyczyły obcokrajowców studiujących w ramach krótkookresowych programów wymiany międzynarodowej (np. LLP Erasmus).

Na podstawie danych uzyskanych z uczelni określono liczbę studentów z zagranicy, którzy mogliby zostać objęci badaniem. Ustalono, że w województwie opolskim w roku akademickim 2011/2012 było około 220 osób spełniających założenia badawcze.

Badaniami ankietowymi¹⁶ objęto studentów Uniwersytetu Opolskiego (UO), Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Opolu (WSZiA), Poli-

¹⁴ Dz. U. 2011, nr 155, poz. 919.

¹⁵ Dz. U. 2004, nr 99, poz. 1001.

¹⁶ W badaniach wykorzystano ankietę, która składała się z 15 pytań zamkniętych (możliwe było także dopisywanie przez respondentów własnych odpowiedzi) oraz metryczki (respondent wpisywał informacje o swojej płci, wieku, kraju pochodzenia, kierunku studiów, a także ewentualnym posiadaniu polskiego obywatelstwa).

techniki Opolskiej (PO), Szkoły Wyższej im. B. Jańskiego w Opolu oraz w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie (PWSZ). Uczestniczyło w nich 82 cudzoziemskich studentów. Większość, bo ponad 63% (52 osoby) stanowiły kobiety, a nieco ponad 36% (30 osób) to mężczyźni (tab. 1).

Tabela 1

Płeć zagranicznych studentów biorących udział w badaniu

Płeć	Udział w grupie respondentów	
	liczba	%
Kobieta	52	63,4
Mężczyzna	30	36,6
Ogółem	82	100

W badanej grupie zdecydowaną większość, bo ponad 90% (75 osób) stanowiły osoby pochodzące z krajów spoza Unii Europejskiej, natomiast tylko 8,5% (7 osób) to studenci z państw należących do UE (tab. 2). Wynika to ze struktury studentów zagranicznych podejmujących „regularną” naukę na Opolszczyźnie. Osoby pochodzące z krajów UE stanowią mniejszość, a w okresie realizacji badania, jak ustalono na podstawie informacji uzyskanych z uczelni, grupa ta liczyła zaledwie kilkunastu studentów.

Tabela 2

Pochodzenie zagranicznych studentów biorących udział w badaniu

Pochodzenie	Udział w grupie respondentów	
	liczba	%
Studenci z krajów UE	7	8,5
Studenci spoza UE	75	91,5
Ogółem	82	100

Wśród respondentów najliczniejszą grupę stanowiły osoby pochodzące z Ukrainy, a ich udział wyniósł blisko 88% (72 osoby). Ponadto 7,3% badanych (6 osób) pochodziło z Niemiec, 2,4% (2 osoby) z Gruzji i 2,4% (2 osoby) z innych państw (Łotwa i Serbia). Szczegółowe zestawienie znajduje się w tab. 3.

Tabela 3

Kraje pochodzenia badanych zagranicznych studentów

Kraj pochodzenia	Udział w grupie respondentów	
	liczba	%
Ukraina	72	87,8
Gruzja	2	2,4
Niemcy	6	7,3
Inne	2	2,4

3. Wydatki zagranicznych studentów oraz ich obecność na rynku pracy (w świetle przeprowadzonych badań)

Celem zrealizowanych badań było m.in. określenie, czy obcokrajowcy podejmujący naukę na opolskich uczelniach odnajdują się na rynku pracy, w jaki sposób finansują pobyt i naukę w Polsce, czy są zainteresowani podejmowaniem zatrudnienia, czy mają trudności ze znalezieniem pracy oraz jaka jest struktura ich wydatków.

Po pierwsze ustalano, czy obcokrajowcy studiujący na opolskich uczelniach płacą za naukę, ponieważ uznano, że może być to jeden z kluczowych ponoszonych przez nich wydatków. Zgodnie z polskimi przepisami, które szerzej zostały omówione we wcześniejszej części artykułu, podejmowanie studiów dziennych nieodpłatnie (czyli na takich samych zasadach, co obywatele polscy) mogą podejmować cudzoziemcy pochodzący z krajów należących do Unii Europejskiej lub korzystający ze zwolnień wynikających z ich sytuacji prawnej. W przypadku innych osób konieczne jest wniesienie opłaty. W tab. 4 zaprezentowano odpowiedzi studentów biorących udział w badaniu, dotyczące wnoszenia przez nich opłaty za kształcenie. Z zestawienia ogółem wynika, że nieco ponad 12% respondentów (10 osób) studiowało bezpłatnie, natomiast pozostali, czyli ponad 82% (72 osoby) wносиły opłaty za naukę, przy czym ustalono, że wszystkie osoby pochodzące z państw UE były zwolnione z opłat za naukę (co jak wspomniano umożliwiają im przepisy).

Tabela 4

Zagraniczni studenci według deklaracji dotyczących wnoszenia przez nich opłat za studia

Wskazania	Studenci z krajów UE		Studenci spoza UE		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Nie	7	100	3	4,0	10	12,2
Tak	0	0	72	96,0	72	87,8

W grupie zagranicznych studentów pochodzących z krajów nienależących do Unii Europejskiej tylko 3 osoby (4%) nie wносиły opłat za naukę w Polsce (posiadały Kartę Polaka), natomiast zdecydowana większość badanych, bo 96% (72 osoby) płaciło za studia.

Ponadto ustalono, jakie inne wydatki poza chesnym najczęściej ponoszą zagraniczni studenci w związku z nauką i pobyt w Polsce (tab. 5). Badani deklaruowali, że najwięcej wydawali na mieszkanie (akademik, stancja) oraz żywność i jest to odpowiednio 35,2% i 34,7% ich miesięcznego budżetu. Zakupy odzieży i obuwia stanowiły 7,8% ich wydatków, opłaty za telefony – 5,4%, a związane z nauką (opłaty za książki, kursy itp.) to 6,6%. Nieco ponad 10%

miesięcznego budżetu zagraniczni studenci wydawali na rozrywkę (m.in. wyjścia do kina, pubów, dyskotek).

Tabela 5

Miesięczne wydatki zagranicznych studentów według wskazań respondentów [w%]

	Oplaty związane z zamieszkaniami	Żywność	Odzież, obuwie	Telefony	Wydatki na naukę	Rozrywka
Studenci z krajów UE	34,3	35,7	5,7	5,1	8,6	10,6
Studenci spoza UE	35,3	34,5	8,0	5,5	6,5	10,2
Ogółem	35,2	34,7	7,8	5,4	6,6	10,3

Analiza wyników badań przeprowadzona w podziale na osoby pochodzące z państw UE oraz spoza UE wskazuje na pewne różnice występujące w obu grupach. Wydatki osób pochodzących z UE związane z mieszkaniem oraz zakupem żywności wynosiły odpowiednio 34,3% oraz 35,7%, na odzież i obuwie wydawali 5,7% swoich budżetów, na telefony – 5,1%, na naukę – 8,6%, a na rozrywkę – 10,6%. Studenci spoza UE wydawali nieco więcej (o 1%) na mieszkanie (35,3%) i o 1,2% mniej na żywność (34,5%). Według przeprowadzonego badania większą część budżetu niż studenci z UE (o 2,3%) przeznaczali natomiast na odzież i obuwie, bo 8,8%, oraz na telefony 5,5% (o 0,4% więcej niż studenci z UE). Niższe w porównaniu z pierwszą grupą były ich wydatki na naukę – 6,5% (o 2,1% mniej niż studenci z UE) oraz na rozrywkę – 10,2% (o 0,4% mniej niż studenci z UE).

Badania miały także posłużyć ustaleniu źródeł finansowania nauki oraz pobytu w Polsce (tab. 6). Zdecydowana większość badanych (zarówno pochodzących z państw należących do UE, jak i spoza UE), bo blisko 94% (77 osób), otrzymywało pieniądze od rodziców, nieco ponad 7% respondentów (6 osób) uzyskiwało stypendium lub miało inne źródło utrzymania (najczęściej wskazywano na korzystanie z zaoszczędzonych dochodów uzyskanych podczas pracy w okresie wakacji), a niecałe 5% (4 osoby) podejmowało pracę.

Tabela 6

Źródła finansowania nauki i pobytu w Polsce*

Wskazania	Studenci z krajów UE		Studenci spoza UE		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Otrzymuję stypendium	3	42,9	3	4,0	6	7,3
Pracuję	0	0,0	4	5,3	4	4,9
Otrzymuję pieniądze od rodziców	5	71,4	72	96,0	77	93,9
Inne źródło	0	0,0	6	8,0	6	7,3

* możliwe było wskazanie więcej niż jednej odpowiedzi.

We wskazaniach studentów pochodzących z UE i spoza UE widać pewne różnice. Osoby z krajów unijnych wymieniały tylko dwa źródła finansowania nauki i pobytu w Polsce, tj. otrzymywanie pieniędzy od rodziców (71,4% – 5 osób) oraz uzyskiwanie stypendium (42,9% – 3 osoby). Studenci pochodzący spoza UE twierdzili, że poza korzystaniem z pomocy rodziców (96% – 72 osoby) oraz uzyskiwaniem stypendium (4% – 3 osoby) w finansowaniu nauki i pobytu w Polsce pomaga im natomiast także podejmowanie zatrudnienia (5,3% – 4 osoby) lub korzystanie z innego źródła (najczęściej oszczędności uzyskanych dzięki wakacyjnej pracy, 8% – 6 osób). W trakcie badań ustalono, że pewna grupa studentów spoza UE była zainteresowana podejmowaniem okresowej pracy i łączeniem jej z nauką, jednak mieli trudności z uzyskaniem zatrudnienia. Spotykali się m.in. z nieufnością ze strony potencjalnych pracodawców. Kłopot ze znalezieniem pracy deklarowało 9,3% badanych spoza UE, natomiast w ogóle na ten problem nie zwracali uwagi studenci pochodzący z UE¹⁷. Ustalono, że w badanej grupie osoby pochodzące z krajów UE nie były zainteresowane (lub nie miały potrzeby) podejmowania zatrudnienia w trakcie studiów, natomiast studenci spoza UE (wśród nich najliczniej obecni byli Ukraińcy) byli bardziej skłonni łączyć naukę i pracę¹⁸. Opolskie badania pokazały także, że możliwość podjęcia pracy w Polsce (lub w regionie) jest jednym z najważniejszych czynników przesądających o ewentualnym osiedleniu się obcokrajowców¹⁹.

Obecność zagranicznych studentów na rynku pracy w Polsce wydaje się zagadnieniem dość istotnym, bo podejmowanie przez nich zatrudnienia jest istotne w procesie integracji ze społeczeństwem przyjmującym. W Polsce zostały więc wprowadzone ułatwienia dotyczące podejmowania pracy przez zagranicznych studentów i absolwentów polskich uczelni (omówione w części dotyczącej warunków formalnoprawnych), którzy nie muszą posiadać zezwoleń na pracę, aby podjąć zatrudnienie. Brakuje jednak danych statystycznych, które po-

¹⁷ S. Kubiciel-Lodzińska: Obcokrajowcy studiujący na Opolszczyźnie. Czynniki przesądające o wyborze przez cudzoziemców studiów w Polsce i w województwie opolskim (na podstawie wyników przeprowadzonych badań). W: Kapitał ludzki i społeczny w rozwoju regionalnym. Tom I. Red. Ł. Dymek, K. Bedrunka. Politechnika Opolska, Opole 2012, s. 80-81.

¹⁸ Badania przeprowadzone w Holandii wśród zagranicznych studentów pokazały podobną zależność. Studenci pochodzący z uboższych krajów szybciej wchodzili na rynek pracy niż osoby pochodzące z krajów rozwiniętych, więcej: G. Bijwaard, Q. Wag: Return Migration of Foreign Students. „IZA Discussion Paper”, No. 7185, January 2013, s. 10, http://www.iza.org/conference_files/Transatlantic_2013/bijwaard_g3658.pdf [24.07.2013].

¹⁹ Ponad 70% badanych studentów pochodzących spoza UE pozostałoby na Opolszczyźnie lub w Polsce, gdyby znaleźli dobrze płatną pracę, więcej: S. Kubiciel-Lodzińska: Możliwości pozyskiwania studentów spoza Unii Europejskiej w kontekście przemian następujących w szkolnictwie wyższym województwa opolskiego – wyniki badań. „Barometr Regionalny. Analizy i Prognozy” 2012, nr 2, s. 104.

kazywałyby skalę zatrudnienia zagranicznych studentów²⁰. Wydaje się jednak, że wobec objęcia tej grupy szczególnym zainteresowaniem (polska polityka migracyjna) oraz wzrastającej liczby obcokrajowców podejmujących studia w Polsce konieczne byłoby prowadzenie w tym zakresie monitoringu. Doświadczenia innych krajów pokazują, że dostęp do rynku pracy, a także możliwość samozatrudnienia w czasie i po ukończeniu studiów są kluczowe z punktu widzenia studentów zagranicznych. Pozwala im uzyskać dodatkowe środki utrzymania, a także uzyskać doświadczenie przydatne na dalszym etapie kształcenia lub w karierze zawodowej. Niektóre kraje UE gwarantują studentom zagranicznym nielimitowany dostęp do rynku pracy, inne, w zależności od zapotrzebowania na rynku, wprowadzają ograniczenia sektorowe. Co więcej, studenci mają nierzadko możliwość pozostania w danym kraju przez okres do 18 miesięcy po ukończeniu studiów w celu poszukiwania pracy²¹.

Podsumowanie

Zagraniczni studenci stają się coraz ważniejszą grupą na polskich uczelniach i polskim rynku pracy. W 2012 r. w Polsce studiowało nieco ponad 24 tys. studentów zagranicznych, to o 4 tys. więcej niż w roku poprzednim. Wprawdzie liczby te pokazują, że studentów-cudzoziemców jest wciąż stosunkowo niewiele, jednak dynamika wzrostu jest jedną z najwyższych na świecie²².

Specjalne działania skierowane na zachęcanie obcokrajowców do podejmowania nauki w Polsce rekomenduje dokument „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania”. Ich obecność w Polsce jest istotna z dwóch powodów. Po pierwsze, ze względu na zmniejszającą się liczbę polskich studentów, ich napływ mógłby złagodzić (w pewnym zakresie) negatywne konsekwencje tej sytuacji. Po drugie, obecność młodych, wykształconych ludzi mogłaby pozytywnie wpłynąć na zasób demograficzny w Polsce. Coraz potrzebniejsze wydaje się więc prowadzenie analiz dotyczących nie tylko napływu obcokrajowców, ale także czynników mogących zatrzymać ich w Polsce po skończeniu nauki.

W trakcie badań przeprowadzonych w województwie opolskim ustalono, że zdecydowana większość studentów pochodzących spoza UE płaci za studia

²⁰ Zwraca się na to uwagę m.in. w pracy: C. Żołędowski: Studenci zagraniczni w Polsce – motywy przyjazdu, ocena pobytu, plany na przyszłość. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2010, s. 99.

²¹ Wnioski z konferencji Europejskiej Sieci Migracyjnej 2012 na temat imigracji studentów zagranicznych do krajów UE, http://www.emn.gov.pl/portal/esm/704/10293/Konferencja_Europejskiej_Sieci_Migracyjnej_2012_na_temat_imigracji_studentow_zag.html [19.07.2013].

²² Raport „Studenci zagraniczni...”, s. 1.

w Polsce, a z obowiązku tego są zwolnione osoby pochodzące z UE. Największą część wydatków zagranicznych studentów pochłaniają opłaty związane z mieszkaniem oraz zakupem żywności. Zarówno w przypadku studentów pochodzących z UE, jak i spoza UE najczęściej wskazywanym źródłem finansowania nauki i pobytu w Polsce były pieniądze uzyskiwane od rodziców. Co ciekawe, w przypadku osób pochodzących spoza UE wymieniano także podejmowanie pracy (w trakcie studiów w Polsce lub w czasie wakacji) i wykorzystywanie uzyskanych w ten sposób środków do finansowania studiów. Dla porównania żadna z osób pochodzących z UE biorących udział w badaniu nie wymieniła osobistego zarobkowania jako źródła finansowania nauki. Badania przeprowadzone w województwie opolskim pozwoliły na ustalenie, że możliwość podjęcia zatrudnienia – w trakcie studiów, ale przede wszystkim po skończeniu nauki, jest jednym z kluczowych czynników mogących zatrzymać zagranicznych studentów w regionie i w Polsce.

Wiele krajów docenia migracje edukacyjne jako źródło wykwalifikowanej siły roboczej i stara się zachęcać studentów do pozostania. Nierzadko podjęcie decyzji o pozostaniu w kraju imigracji lub powrocie do kraju pochodzenia jest uzależnione wyłącznie od możliwości uzyskania atrakcyjnej (z punktu widzenia studenta lub absolwenta) pracy. Przez samych studentów, studiowanie za granicą jest z kolei traktowane jako inwestycja, która powinna się zwrócić, m.in. poprzez uzyskanie zadowalającego migranta zatrudnienia, które z reguły wiąże się z satysfakcjonującymi ich zarobkami²³. Badania przeprowadzone w Holandii pokazały, że studenci, którzy znaleźli pracę są bardziej skłonni do pozostania w kraju imigracji²⁴.

Zagraniczni studenci to nie tylko korzyść w postaci przyszłych wykwalifikowanych zasobów pracy, ale także bieżące zyski, jakie dzięki ich obecności uzyskują państwa napływu. Szacuje się, że rynek studiów międzynarodowych przynosi państwom imigracji około 80-90 mld dolarów rocznie. W Polsce wkład studentów zagranicznych do gospodarki to około 100 mln euro rocznie²⁵.

Imigracja wysoko wykwalifikowanych osób (pracowników) jest postrzegana jako przynosząca więcej korzyści państwu przyjmującemu niż napływ osób o niskich kwalifikacjach²⁶. Można więc sądzić, że obecność studentów zagranicznych w Polsce należy traktować jako zjawisko pozytywne, a zachęcanie ich do osiedlania się w naszym kraju może być jednym z polskich priorytetów.

²³ G. Bijwaard, Q. Wag: Op. cit., s. 5-6.

²⁴ Badania zostały przeprowadzone na grupie studentów, którzy napłynęli do Holandii w latach 1999-2007, szerzej: Ibid., s. 7.

²⁵ Raport „Studenci zagraniczni...”, s. 1.

²⁶ M. Kahanec, R. Kralikova: Pulls of International Students Mobility. „IZA Discussion Paper”, No. 6233, December 2011, s. 2, <http://ftp.iza.org/dp6233.pdf> [25.07.2013].

Literatura

- Bijwaard G., Wag Q.: Return Migration of Foreign Students. „IZA Discussion Paper”, No. 7185, January 2013, http://www.iza.org/conference_files/Transatlantic_2013/bijwaard_g3658.pdf [24.07.2013].
- Castles S., Miller M.J.: Migracje we współczesnym świecie. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.
- Kahanec M., Kralikova R.: Pulls of International Students Mobility. „IZA Discussion Paper”, No. 6233, December 2011, <http://ftp.iza.org/dp6233.pdf> [25.07.2013].
- Kubiciel-Lodzińska S.: Możliwości pozyskiwania studentów spoza Unii Europejskiej w kontekście przemian następujących w szkolnictwie wyższym województwa opolskiego – wyniki badań. „Barometr Regionalny. Analizy i Prognozy” 2012, nr 2.
- Kubiciel-Lodzińska S.: Obcokrajowcy studiujący na Opolszczyźnie. Czynniki przesądzające o wyborze przez cudzoziemców studiów w Polsce i w województwie opolskim (na podstawie wyników przeprowadzonych badań). W: Kapitał ludzki i społeczny w rozwoju regionalnym. Tom I. Red. Ł. Dymek, K. Bedrunka. Politechnika Opolska, Opole 2012.
- Raport „Studenci zagraniczni w Polsce 2012”, http://www.studyinpoland.pl/konsorcjum/pdfy/oraporcje_atudy_in_poland2012.pdf [19.07.2013].
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 9 września 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podejmowania i odbywania przez cudzoziemców studiów i szkoleń oraz ich uczestniczenia w badaniach naukowych i pracach rozwojowych. Dz.U. 2009, nr 176, poz. 1365.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę. Dz.U. 2011, nr 155, poz. 919.
- Siwinska B.: The Problems of Internationalization in Poland. „International Higher Education” 2009, No. 55, http://www.bc.edu/content/dam/files/research_sites/cihe/pdf/IHEpdfs/ihe55.pdf [25.07.2013].
- Strona internetowa „Study in Poland”.
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach. Dz.U. Nr 128, poz. 1175 ze zm.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Dz.U. 2004, nr 99, poz. 1001.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.
- Wnioski z konferencji Europejskiej Sieci Migracyjnej 2012 na temat imigracji studentów zagranicznych do krajów UE, http://www.emn.gov.pl/portal/esm/704/10293/Konferencja_Europejskiej_Sieci_Migracyjnej_2012_na_temat_imigracji_studentow_zag.html [19.07.2013].
- Żołędowski C.: Studenci zagraniczni w Polsce – motywy przyjazdu, ocena pobytu, plany na przyszłość. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2010.

**FOREIGN STUDENTS IN POLAND – THEIR PRESENCE
IN THE LABOUR MARKET AND EXPENDITURE
(ACCORDING TO THE RESEACH FROM OPOLE PROVINCE)**

Summary

The purpose of this article is to present selected results of a study, which was conducted among foreigners studying at universities in Opole Province. The research was run between 82 people, among whom 91.5% were students from countries outside the EU (most of them were Ukrainians), and 8.5% were students from countries outside the EU. During the study it was found that the vast majority of students from outside the EU pay for studies in Poland, and the persons from the EU don't. The largest part of the expenditure of foreign students absorb the fees associated with accommodation and the purchase of food. In both case – students from EU and non-EU countries the most frequently reported source of financing study and stay in Poland was money obtained from the parents. Interesting is that, in the case of people from non-EU countries were also mentioned taking work (while studying in Poland or during the holidays) and use obtained in this way money to finance their studies. By comparison, none of the people from the EU – countries taking part in the study did not mention the personal earnings to finance their studies.